

”How will we see inside it, / our own dusk?”

Runojen puhetilanteiden luomat muistamisen dynamiikat Eavan Bolandin runoteoksessa *The Historians: Poems* (2020)

Mira Salonen

Kandidaatintutkielma

Kirjallisuustieteiden tutkinto-ohjelma, yleinen kirjallisuustiede

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Maaliskuu 2026

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä

Kandidaatintutkielma

Kirjallisuustieteiden tutkinto-ohjelma, yleinen kirjallisuustiede

Mira Salonen

”How will we see inside it, / our own dusk?”: Runojen puhetilanteiden luomat muistamisen dynamiikat Eavan Bolandin runoteoksessa *The Historians: Poems* (2020)

Sivumäärä: 25

Tarkastelen kandidaatintutkielmassani irlantilaisrunoilija Eavan Bolandin postuumisti julkaistua runoteosta *The Historians: Poems* (2020) kulttuurisen muistitutkimuksen ja lyriikan tutkimuksen keinoin. Tutkin, millä tavoin runoteoksessa ilmenee kulttuurisen ja yksilöllisen muistin kytkökset. Tuon esiin teoksen kulttuurihistoriallisia viittauksia, joiden avulla pystyn valottamaan muistamisen merkityksiä. Tarkastelen muistamisen tapoja analysoimalla runojen puhetilanteita ja niiden moniäänisyyttä. Runojen minäpuhujan todistajan asema niin muistajana kuin myös muiden muistojen kertojana on esillä hänen itsereflektiivisissä huomioissaan ja pohdinnoissaan.

Tarkastelen muistamisen tasoja analysoimalla runoissa esiintyviä kulttuurisen ja yksilöllisen muistin kytköksiä, jotka rakentuvat runojen moniäänisissä puhetilanteissa. Tämän lisäksi käsittelen muistamisen ajallista ulottuvuutta, ja miten runoissa ilmenee menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välinen monisuuntainen vaikuttaminen. Osoitan tutkielmassani, miten muistamisen monimutkaiset dynamiikat ovat esillä runoteoksessa ja miten ne vaikuttavat yhtäaikaaisesti niin yksilöön kuin myös kollektiiviin.

Keskeinen lähde teos on Astrid Erllin, Ansgar Nünningin ja Sara Youngin toimittama teos *A Companion to Cultural Memory Studies* (2010), jonka poikkitieteelliset artikkelit avaavat kulttuurisen muistin tapoja, tasoja ja ulottuvuuksia. Tämän lisäksi hyödynnän Marianne Hirschin ja Valerie Smithin artikkelia ”Feminism and Cultural Memory: An Introduction.” (2002). Kirjallisuudentutkija Catriona Clutterbuckin tutkimukset Eavan Bolandin runoudesta tukevat tutkielmaani ja toimivat keskeisinä lähteinä.

Avainsanat: Eavan Boland, *The Historians*, muistaminen, runon puhuja, moniäänisyys, kulttuurinen muisti, yksilöllinen muisti, todistajuus

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
1.1	Tutkimuksen lähtökohdat ja tutkimuskysymykset	4
1.2	Teoreettinen viitekehys ja tutkielman rakenne	5
2	Muistamisen tavat	9
2.1	Runojen puhetilanteet	9
2.2	Todistajuus	11
3	Muistamisen tasot	15
3.1	Yksilöllisen ja kulttuurisen muistin yhteen kietoutumat	15
3.2	Muistamisen ajallinen ulottuvuus	18
4	Lopuksi	22
	Lähteet	23

1 Johdanto

1.1 Tutkimuksen lähtökohdat ja tutkimuskysymykset

Eavan Bolandin (1944–2020) viimeinen runoteos *The Historians* (=H) (2020) julkaistiin postuumisti hänen kuolinvuonnaan. Hän oli irlantilainen runoilija, kirjailija ja professori. Bolandin uran keskeisiä teemoja olivat naisten piilotetut elämät, muisti ja muistaminen, myyttien yhdistäminen historiaan sekä arkipäiväiset asiat, jotka kätkevät sisäänsä poliittisia ja historiallisia teemoja.¹ William Walsh kirjoittaa haastateltuaan Eavan Bolandia runoilijan itsetietoisuudesta niin naisena kuin myös kirjailijana omassa kulttuurissaan:

What you will find in Boland, here and in her writing, is a strong presence refusing to accept the rules for being a woman in a country oppressed by a foreign² government whose oppression filtered down from each level of hierarchy to the young women of Ireland, demanding that they behave and adhere to what was the norm. (Walsh 2019, 502).

The Historians käsittelee Irlannin historiaa samalla sekä kriittisesti että empaattisesti. Teos ottaa huomioon ne väkivaltaiset kokemukset ja kivuliaat tapahtumat, joita Irlannin historia sisältää ja samalla pohtii kansallisuuden asemaa ja merkitystä. Muistamisen keinoin Boland luo runoteoksen, joka haastaa ja pohtii oman kansansa menneisyyttä. Runoteos jakautuu neljään osioon: ”The Historians”, ”How We Were Transfigured”, ”Margin” ja ”Our Future Will Become the Past of Other Women”. Teoksen keskeisiä teemoja ovat Irlanti, nationalismi, oman kansan historia, muistaminen, naiseus ja naisena eläminen. Se hyödyntää historiallisia tapahtumia, jäänteitä ja arkistoja yhdistäen ne runon minäpuhujan muistamiseen aktiin. Tarkastelutapa luo menneisyydestä laajemman kuvan, joka ottaa huomioon yksittäisten ihmisten ja ryhmien kokemukset, jotka eivät välttämättä perinteisessä historiantutkimuksessa tule esiin. Runoteoksessa on jatkuvia viittauksia muistamiseen ja muistiin: ”memory”, ”remember”, ”forgot” ja ”remind”. Se on teoksen kantava teema, ja onkin mielekästä tutkia, mitä runoteos sanoo menneisyydestä ja sen muistamisesta.

Tutkielmani keskittyy niin runojen puhetilanteiden tarkasteluun kuin myös temaattiseen kokonaisuuteen. Tutkin, millä tavoin teos muistaa ja mitä se muistaa. Tarkastelen tutkielmassani *The Historians* -teosta kulttuurisen muistitutkimuksen ja lyriikan tutkimuksen keinoin. Tutkielmani keskiössä toimii kysymys siitä, millä tavoin teos esittää muistamisen aktia, ja miten se hyödyntää muistamisen monenlaisia toisiinkin kytkeytyneitä tasoja ja tapoja.

¹ Ks. *The War Horse* (1975), *Outside History* (1990), *The Lost Land: Poems* (1998).

² Walsh viittaa oletettavasti brittiläiseen hallintoon.

Analysoin teoksessa ilmeneviä yksilöllisen ja kulttuurisen muistin risteämiä. Tuon esiin sen, miten runoteos haastaa perinteistä historiakäsitystä ja luo tilan, jossa muistamisen monimutkaiset dynamiikat ovat osa kansan perintöä. Riitta Jytilä (2024, 402) kirjoittaa, että ”historia ei kuulu menneisyyteen, vaan erilaisia historioita tuotetaan yhä uudelleen kulttuurisissa instituutioissa ja käytänteissä”. Otan huomioon, että kulttuurinen muistitutkimus on monialainen tieteenala ja soveltan kulttuurisen muistitutkimuksen käsitteitä tutkielmani kehyksessä. Avaan tutkielmani teoreettista viitekehystä tarkemmin luvussa 1.2.

Tulkitsen, että teoksen runot jakavat saman puhujan. Tämä perustuu runojen samantyyliiseen minäpuhujaan ja runojen luomaan koherenttiin kokonaisuuteen. Esimerkiksi runo ”Statue 2016” perustuu tulkintani mukaan irlantilaiseen vallankumoukselliseen nationalistipoliitikko ja suffragetti Constance Markievicziin, jonka patsas herättää runon puhujassa epäluuloa historian näennäistä pysähtyneisyyttä kohtaan. Teoksen viimeisessä runossa, ”Our Past Will Become the Future of Other Women”, runon puhuja antaa kunnianosoituksen 16 naiselle, jotka kovan työn seurauksena mahdollistivat yleisen äänioikeuden Irlannissa. Teoksen läpi runon puhuja pysyy samoissa aihepiireissä ja palaa aiemmin käsittelemiinsä asioihin, joten tulkinta runojen samasta puhujasta on perusteltu.

Bolandin (1990, 33) kirjoittama essee ”Outside History” taustoittaa kirjailijan ajatuksia runoudesta ja historiasta: “You are Irish. You are a woman. Why do you keep these things at the periphery of the poem? Why do you not move them to the centre, where they belong?” Tutkielmani kannalta on mielekästä ottaa huomioon Bolandin esiintuomat kannat, sillä hänen runoutensa käsittelee naiseuden ja kansallisuuden aiheita. Tutkielmani ei ole tekijätutkimusta, mutta tässä tapauksessa runoilijan paikantaminen hänen itsensä ehdoin on merkityksellistä, jotta runojen tulkinta ei jää puolinaiseksi.

1.2 Teoreettinen viitekehys ja tutkielman rakenne

Kulttuurihistorioitsija Joep Leerssen (2024, 45) kirjoittaa, että empaattinen menneisyyden kuvittelu on tärkeä osa sitä, miten kulttuurinen yhteisö käsittelee menneisyyttään: ”this is done, not by factualist archival research but by creative minds in cultural production”. Tämä mahdollistaa kirjailijoiden vapauden täydentää aukot, joita historioitsijat eivät pystyisi täyttämään, sillä heidän tutkimuksensa nojautuu täysin arkistojen laajuuteen ja valikoimaan (Assmann 2010, 106). Esimerkiksi *The Historians* -teoksen runossa ”Broken” runon puhuja

samastaa itsensä omassa unessaan naiseen, joka hukkuu Dublinissa virtaavaan Liffey-jokeen: ”A woman’s head fell into the river [...] // I looked down and saw my face there” (H, 42). Runon puhuja asettaa itsensä naisen asemaan ja näin ollen kykenee kuvittelemaan menneisyyttä tavalla, joka tuo esiin kadonneita ja piilotettuja kokemuksia.³ Kirjailijoiden vapaus täydentää menneisyyden aukkoja mahdollistaa tämän.

Eavan Bolandin uraa ja runoutta on tutkittu runsaasti⁴, mutta tutkimani perusteella suomenkielisessä kirjallisuudentutkimuksessa Bolandin runoutta ei ole tutkittu. *The Historians* -teoksesta ei löydy suurta määrää tutkimusta, mutta kirjallisuudentutkija Pilar Villar-Argáiz (2021) on julkaissut artikkelin ”Past, Secrecy and Absence in Eavan Boland’s *The Historians*”, joka käsittelee runoteoksen ensimmäistä osiota ”*The Historians*”. Villar-Argáiz tutkii Bolandin tyyliä ja tekniikkaa sekä sitä, miten Boland käsittelee menneisyyttä paljastamaisen ja salassapidon keinoin. Tutkielmani hyödyntää aikaisempaa Eavan Boland -tutkimusta sekä Villar-Argáizin artikkelia.

Muistamisen merkitystä tarkastellessani käsitykset sukupuolesta ja naiseudesta toimivat tutkielmani ohjaavina tekijöinä. Ne toimivat linssinä niin historian ymmärryksessä kuin runojen sisällöllisissä analyysissä. Kuten teoksen *Ireland in Proximity: History, Gender and Space* toimittajat (Brewster et. al. 1999, 3) kirjoittavat, naiseus on käsitetty Irlannissa kaksiteräisesti: ”Equally, cultural nationalism symbolised Ireland as a motherland whilst marginalising the roles of women in public life”. Näkemys kansakunnasta naisena ja naisesta kansakuntana vahvistui erityisesti irlantilaisten runoilijoiden romanttisen nationalismin aikakautena (Balzano 1996, 92–93). Kirjallisuudentutkija Wanda Balzano (2010, 93) kirjoittaa, että tämä on johtanut siihen, että Irlannin naisväestö on yhä enemmän sulautunut irlantilaisuuden passiiviseen heijastukseen: puhtaasti koristeelliseen, retoriseen elementtiin pikemminkin kuin olemassa olevaan todellisuuteen. Tutkielmani kannalta on tärkeä ottaa huomioon tämä asema, johon naiset on kulttuurisesti asetettu, sillä kuten Clutterbuck (2011) kirjoittaa, irlantilaisten naisten runous⁵ haastaa käsitystä siitä, että naisten historia ja kansan historia ovat synnynnäisesti vastakkaisia.

³ ”Eavan Boland’s posthumous collection *The Historians* powerfully draws our attention to the erasure of past lives.” (Villar- Argáiz, 2021, 85)

⁴ Ks. Catriona Clutterbuck 2005, 2011 ja 2021, Lucy Collins 2017, Abbie L. Cory 2014, Tsung Chi Chang 2016, Jody Allen Randolph 2014.

⁵ ”Irish women’s poetry highlights the (suppressed) subject status of women in order to represent the loss and silence occasioned by the inadequate historicisation not only of Irish women as a group, but also of a variety of

Tutkielman keskeinen lähde on Astrid Erllin, Ansgar Nünningin ja Sara Youngin toimittama teos *A Companion to Cultural Memory Studies* (2010)⁶. Hyödynnän teoksesta Aleida Assmannin, Birgit Neumannin ja Astrid Erllin artikkeleita. Kyseisen teoksen ohjaavana tekijänä toimii nykyisyyden ja menneisyyden vuorovaikutus sosiokulttuurisissa konteksteissa (Erll 2010, 2). Muistitutkimus on poikkitieteellinen tutkimuksen ala, mutta sillä on vahva yhteys kirjallisuudentutkimukseen. Otan huomioon, että kaikki käyttämäni lähteet, jotka käsittelevät kulttuurista muistia, eivät ole suoranaisesti kirjallisuudentutkimukseen liittyviä. Kirjallisuudentutkija Birgit Neumann kirjoittaa artikkelissaan ”The Literary Representation of Memory”, että kirjallisuus ei ole suljettu järjestelmä, vaan osa kulttuurin merkityksenantoprosesseja. Se ei ainoastaan ole heijastus jo olemassa olevista kulttuurisista diskursseista, vaan se aktiivisesti ottaa osaa neuvotteluihin kulttuurisesta muistista. (Neumann 2010, 335.)

Erllin artikkeli rakentaa pohjan tutkielmani teoreettiselle kehykselle. Se avaa kulttuurisen muistin eri tapoja (*mode*) ja tasoja (*level*)⁷ (Erll 2010, 1–18). Analysoin muistamisen tapoja luvussa 2.1 tarkastelemalla runojen puhetilanteita. Hyödynnän lyriikan tutkimuksen käsitteitä mimeettinen minä, retorinen minä ja apostrofia. Tarkastelemalla runojen puhetilanteita, pystyn käsittelemään kulttuurisen muistin rakentumista yksilö- ja yhteisötasolla: ”Runon puhetilanteet ovat näyttämön kaltaisia puitteita, joissa runon puhe tapahtuu. Ne tuottavat ja esittävät runon fiktiivistä todellisuutta” (Lehikoinen 2007, 222). Analysoimalla runon puhujan tasoja pystyn luomaan tulkinnan runoteoksen muistamisen tavasta. Runojen minäpuhuja on samanaikaisesti se välittäjä, joka tuo runon luettavaksi lukijalle, ja myös muistava subjekti, joka toimii todistajan asemassa käsitellessään menneisyyden tapahtumia.

Luvussa 2.2 tarkastelen, millä tavoin runon puhujan todistajan asema rakentuu. Catriona Clutterbuck (2011) kirjoittaa, että irlantilaisista kirjallista perinnettä määrittää kirjoittajan itsereflektiivinen (*self-reflexive*) tietoisuus, joka painottuu historiaa käsittelevässä runoudessa niin kirjoittajan luomien representaatioiden kuin myös hänen todistajan asemansa prosesseissa. Todistajuus ei ole kirjallisuudentutkimuksessa vahvistunut käsite, mutta irlantilaisen runouden tutkimuksessa piirissä käsitettä käytetään arvioimaan runon tekijän

territorially identified groups, including the Anglo-Irish and Ulster Unionists as well as the more obvious categories of the peasantry and Northern Nationalists.” (Clutterbuck 2011).

⁶ ”The book does not pretend to be a conceptually coherent treatment, offering instead diverse perspectives on memory studies as seen by eminent scholars from different disciplines.” (Tamm 2013, 460)

⁷ Tutkielmassa esiintyvät suomennokset ovat kaikki tutkielman kirjoittajan itse kääntämiä.

asemaa. Tämän lisäksi käsite on läsnä kulttuurisessa muistitutkimuksessa, kun tarkastellaan sitä, kuka muistaa, mistä paikasta ja millä tavoin (Ks. Hirsch & Smith 2002).

Tutkielmani luku 3.1 pohjautuu Erllin teoriolla muistamisen tasoista. Muistaminen voidaan jakaa kahteen eri tasoon: yksilölliseen ja kulttuuriseen. Astrid Erll (2010, 4) kirjoittaa, että muistamisen käsite, yksilön aivoissa tapahtuva kognitiivinen prosessi, siirtyy metaforisesti kulttuurin tasolle. Tutkijat puhuvat tästä metaforisesta merkityksestä ”kansakunnan muistina” (*nation’s memory*), ”uskonnollisen yhteisön muistina” (*religious community’s memory*) tai ”kirjallisuuden muistina” (*literature’s memory*). Yksilöllinen muisti rakentuu sosio-kulttuurillisissa konteksteissa. (Erll 2010, 4–5.) Erllin teorian lisäksi hyödynnän luvussa Birgit Neumannin ja Aleida Assmannin artikkeleita teoksesta *A Companion to Cultural Memory Studies* (2010) sekä William Hirstin artikkelia teoksesta *Dynamics, Mediation, Mobilization: Doing Memory Studies With Ann Rigney* (2024). Tarkastelen luvussa kulttuurisen ja yksilöllisen muistin kytköksiä: millä tavoin ne vaikuttavat toisiinsa ja miten ne ovat yhtäaikaaisesti esillä runoteoksessa.

Tutkielmani luvussa 3.2 tarkastelen runoteoksen muistamisen ajallista ulottuvuutta.

Muistaminen tapahtuu aina tietyssä ajassa ja paikassa, tietyn tekijän kontekstissa.

Muistaminen on esitystä, representaatiota ja tulkintaa. (Hirsch, Smith 2002, 5.) Siihen vaikuttavat niin henkilökohtaiset kokemukset kuin myös sosiaaliset, poliittiset, kulttuuriset ja historialliset tekijät. Kun tarkastellaan kirjallisuuden sisällä tapahtuvaa muistamista, on myös oleellista ottaa huomioon Riitta Jytilän (2024, 402) toteamus, että ”ajalliseen hahmottamiseen liittyy myös tulevaisuuden ulottuvuus, ja muisti ilmenee aktiivisena muistamisena ja muisteluna – kirjallisuuden muistityönä.” Tutkielman viimeisessä luvussa tuon yhteen käsittelemäni asiat ja esitän kokonaistulkintani teoksesta.

2 Muistamisen tavat

2.1 Runojen puhetilanteet

Runon puhetaso voidaan jakaa eri merkitystasoihin, jossa mimeettinen ja retorinen minä vaikuttavat. Mimeettinen minä on runon todellisuuden eli säkeiden, sanojen ja lauseiden muodostaman ensimmäisen tason toimija. Runon toisen tason tulkinnessa lukija tarkastelee runon puhetilanteita ja niiden sisältämiä puhe-esityksiä. Runon puhe-esitystä analysoidessa ”mimeettisen minän puhe on itseasiassa retorisen minän esittämää puhetta” (Lehikoinen, 2007, 217–218, kursivointi alkuperäinen). Runon retorinen minä on läsnä runon puhetilanteessa, mutta ei esillä runon esittämässä maailmassa. Runon puhetasolla retorinen minä mielletään hierarkkisesti mimeettisen minän yläpuolelle. Retorinen minä luo runon sanoman ja hyödyntää mimeettistä minää sen esiin tuomisessa. (Lehikoinen 2007, 217–225.)

Runossa ”Margin” runon minäpuhija muuttaa runon alussa käytettyä esitystapaansa: ”I walked out in our neighborhood as hills / slipped into the horizon. // How will we see inside it, our own dusk?” (H, 58). Minämuotoisessa runossa monikkomuoto luo lukijalle kuvan laajemmasta runon todellisuudesta, johon sisältyy suurempi joukko (Lehikoinen 2007, 2018). Runon puhuja, mimeettinen minä, muistelee kävelyään naapurustossaan ja kuvailee, miten kukkulat katoavat horisonttiin. Tätä seuraa runon puhetilannetta muuttava kysymys, joka kohdennetaan joukolle. Runon puhetilanne luo lukijalle usvaisen kuvan minäpuhujan aamukävelystä esittäen kysymyksen ”yhteisestä hämärästä”. Tämä voidaan tulkita retorisen minän kysymykseksi siitä, että onko oman kansan menneisyyden objektiivinen tarkastelu mahdollista. Muistot moninkertaistuvat itseään toistavasti (Leerssen 2024, 45), ja yksilön muistot oman kansan menneisyydestä rakentuvat jaetun kulttuurin muistin avulla. Paul Connertonin (Ks. Hirsch & Smith 2002) näkemys, että kulttuurinen muisti on siirtotekoja (*act of transfer*), tarkoittaa sitä, että nykyhetkessä yksilöt ja yhteisöt muodostavat identiteettinsä palauttamalla mieleensä jaetun menneisyyden, joka pohjautuu yhteisiin ja usein kiisteltyihin normeihin ja käytäntöihin. Nämä tapahtumat kehittyvät monimutkaisista dynamiikoista niin menneisyyden ja nykyisyyden, yksilöllisen ja kollektiivisen, julkisen ja yksityisen, kuin myös muistamisen ja unohtamisen välityksellä. (Hirsch & Smith, 2002, 5.)

Runoteoksessa hyödynnetään apostrofeja, jolla tarkoitetaan ”retorista kääntymistä poissaolevan puoleen: puheen figuuria, jossa jokin paikka, abstrakti ominaisuus, idea, kuollut tai poissaoleva henkilö esitetään läsnä olevana ja kommunikaation kohteena” (Tieteen

termipankki 2026a). Runossa ”For a Poet Who Died Young” runon minäpuhujalla kohdistaa puheensa edesmenneelle naisrunoilijalle: ”Whatever a dead poet could have I wish for you. / But a living woman // is what you should have been.” (H, 22). Puhuttelemalla edesmennyttä henkilöä runon minäpuhujalla yrittää tavoittaa menneisyyden kokemuksia, jotka ovat hänelle saavuttamattomissa mutta joiden käsittely runoudessa on mahdollista. Viimeisessä säkeistössä puhujalla sanoo: ”So many years later / forgive me the fact my words unlike yours / offer little comfort and less peace.” (H, 22). Runossa tulee esiin eletyn kokemuksen ja kirjoitetun kokemuksen vastakkaisuus. Puhujalla ei pysty saavuttamaan menneisyyden runoilijaa, vaan ainoastaan hänen teoksensa: ”When I closed it your poems would not stay put.” (H, 21).

The Historians on moniääninen runoteos ja juuri tämä moniäänisyys on hyödyllinen keino kulttuurin menneisyyden käsittelyssä: ”Apostrofit puhuttelevina lausekuviolina paljastavat runon puhetilanteiden moniäänisyyden” (Lehikoinen 2007, 224). Runon ”Broken” viidennessä säkeistössä runon puhujalla osoittaa kysymyksen Irlannille: ”I reached the Liffey, passing crowds, / cars, sirens, my own words falling / into an old question: *Ireland / how could I ever have loved you / if I never believed you?*” (H, 41–42, kursivointi alkuperäinen). Kysymyksen muoto on ”jos en ikinä uskonut sinua” eikä ”jos en ikinä uskonut sinuun”. Lukijalle herää kysymys, että viittaako puhujalla johonkin tiettyyn näkökulmaan, jonka vuoksi hän ei ole voinut uskoa Irlantia. Eikö runon puhujalla ikinä ole voinut rakastaa Irlantia sen menneisyyden takia?

Runon ”Margin” viimeisissä säkeistöissä minäpuhujalla hämärtää rajaa itsensä ja muiden välillä. On epäselvää, että onko puhujan näkemä nainen hän itse vai toinen henkilö. Kuitenkin keskeistä on, että runon puhujan identiteetin raja on epämääräinen:

It was colder now and the intimate unsettled colors
showed me up, a transient, a woman
dressed for warmth,

telling the island to myself, as I always have,
so as to see it more clearly:

not the land of fevers and injuries. But the region

I found for myself,
 described for myself in my own language,

 so I could stand if only for one moment,
 on its margin. (H, 59).

Runon aikaisemmassa säkeistössä, jota käsittelin edellä, runon puhuja pohtii, miten kansakunta voi nähdä omaa historiaansa selkeästi. Runon viimeisissä säkeistöissä minäpuhuja kertoo ymmärtävänsä maataan kirkkaasti. Puhuja astuu sen sivulle ja tarkastelee maataan omilla ehdoillaan. Runossa tulee ilmi ristiriita yksilöllisen ja kulttuurisen ymmärryksen välille. Runon puhujaan vaikuttavat tietyt kulttuuriset konventiot, tavat ja käsitykset, joiden kautta henkilökohtainen identiteetti muodostuu.

Tällaiset tekstit, jotka käsittelevät yksilön tai kulttuurin muistamisen tapoja, avaavat muistamisen moninaisia toimintoja ja toimivat identiteetin muodostuksessa (Neumann 2010, 333). Apostrofit ja runojen puhetilanteiden moniäänisyys toimivat keinoina, joilla runoteos ilmentää yksilöllistä ja kulttuurista muistamista, joka rakentuu näistä monimutkaisista dynamiikoista. Tarkastelen yksilöllisen ja kulttuurisen muistamisen kytköksiä tarkemmin luvussa 3.1.

2.2 Todistajuus

Todistajuus on irlantilaisten runouden piirissä keskeinen konsepti, joka on vahvasti esillä historiaa käsittelevässä runoudessa. Irlantilaiset naiset tarjoavat runoudessaan kyseenalaistamista ja muutosta niin oman kansakunnan historiaan kuin myös omaan historiaansa. Tämä tapahtuu itsereflektiivisten ja toisiinsa kietoutuneiden todistusten keinoin. (Clutterbuck 2011.)

This witness remains a continuing preoccupation of Irish women's poetry, both for its own sake and as an act of reclaiming the power and responsibility of the discipline of history in its potential to realise at last, as non-contradictory possibilities, both a living past and an open future (Clutterbuck 2011).

Todistajuuden tarkastelu tuo oleellisen näkökulman tutkielmaani, sillä käsitteen tärkeys korostuu, kun analysoin kulttuurisen muistin esiintymistä *The Historians* -teoksessa. Runojen

retorinen minä asettaa mimeettisen minän todistajan asemaan, jonka kautta pystyy tuomaan esiin sanomansa.

Runon minäpuhujan itsereflektiivinen tietoisuus ilmenee runoteoksessa kysymyksin siitä, mitä hän voi muistaa. Muistamisen rajallisuuden reflektio antaa runon puhujalle tilaa käsitellä menneisyyden asioita tavalla, joka saa lukijan pohtimaan omaa tietämystään historian tapahtumista. Runon minäpuhujaa käsittelee läpi teoksen muistamisen rajallisuutta kysymisen keinoin: ”Was the notice well served?” (H, 14), ”Whose smile is that?” (H, 30) ja ”What was it settled him?” (H, 33). Kysymykset osoitetaan runossa poissaolevalle henkilölle ja niihin ei saada vastauksia.

Vaikka kulttuurinen muisti leviää myös suullisesti, kaikenlaiset kulttuuriset välityskanavat, kuten tekstit, kuvat, esineet, rakennukset ja rituaalit muokkaavat sen luonnetta (Tamm 2013, 461). Tutkimani teos on mukana irlantilaisen kulttuurin levittämisessä. Se samalla pohjautuu siihen ja uudelleenluo sitä. Runon ”Anonymous” viimeisissä säkeissä puhuja pohtii omaa tietämystään ja runouden asemaa kulttuurissa:

Then I ask myself
 what is it I know?
 The evening mist unfolds.
 It is empty. That
 is history. This
 is only poetry. (H, 13).

Runon puhuja kertoo ennen tätä nuoresta lähisukulaisestaan, joka kuljetti kapinallisten viestejä Dublinissa. Runossa ilmenee vastakkainasettelu runon puhujan ja naisen välillä: runon puhuja ilmaisee, että runoudella, hänen runoudellaan, ei ole yhtä tärkeää merkitystä kuin runossa kerrottavan naisen kapinallisilla toimilla. Hänen ainoa kapinallisuuden keinonsa on tuoda esiin aiemmin elettyjä elämiä. Vaikka lukijalle saattaa ensilukemalla tulla tietynlainen käsitys puhujan asenteesta runouden ja historian välillä, vertaus ei kuitenkaan ole historiaa korkeampaan asemaan arvottava, vaan siinä tulee ilmi puhujan tietoisuus runon naisen eletystä elämän ja runoilijan uudelleenkerroksen erosta. Kuten Hirsch ja Smith kirjoittavat, että kulttuurisen muistin jakaminen sisältää niin vastaanottajan kuin myös todistajan. Kulttuurisen muistin tärkein piirre heidän mukaansa on toistamisen teko: “it acknowledges the unavailability of the original experience and the fragmentary and mediated

nature of the reconstruction”. (Hirsch & Smith 2002, 9.) Tämä piirre on havaittavissa runoteoksessa niin puhujan tavoissa kertoa muista ihmisistä ja eleyistä elämistä kuin myös sanavalinnoissa ja kysymyksenasetteluissa omista tietämisen rajoistaan.

”If I think of it” (H, 28) toistuu runossa ”Be” kolmen säkeistön alussa, kunnes runon puhuja tunnustaa kolmannen säkeistön lopussa: ”but how / they came to be there / I will never know.” (H, 29). Runon minäpuhujaa arvioi omaa tietämisen rajaansa. Kun hän sanoo ajattelevansa jotain, runon säkeistö jatkuu kuvailulla siitä, mitä hän näkee: ”what I see are hills / kinetic, never still / shadows building / necessary blues / to make dusk” (H, 28). Runon puhuja kuvailee näkevänsä jatkuvassa liikkeessä olevia kukkuloita, joiden ympärillä varjot tuottavat välttämätöntä sineä, josta ne luovat hämärää. Jatkuva liike voidaan liittää menneisyyden jatkuvaan muutokseen, joka tapahtuu nykyhetkessä. Tähän liittyy Joep Leerssenin ajatus menneisyyden empaattisesta kuvittelusta, joka kulttuurituotannossa merkitsee itseään toistavasti rakentunutta ja tällä tavoin toimivaa prosessia.

Leerssenin ajatus historiallisesta unohtamisesta (*historical 'forgetting'*) tarkoittaa sitä, että joka kerta, kun muistamme jotain, muistamme edellisen ajan, kun muistimme sen. Historialliseen unohtamiseen liittyy oletus, että olemme ensimmäisiä, jotka muistavat jotain ensimmäistä kertaa. (Leerssen 2024, 45.) Tämän lisäksi runon viittaus hämärään (*dusk*) kytkeytyy aiemmin käsiteltyyn runoon ”Margin”, jossa runon puhuja pohtii kansan kyvykkyyttä nähdä omaa historiaansa selkeästi. Kuten kulttuurinen muisti, niin myös kansan muisti, joka voidaan liittää runon liikkuviin kukkuloihin, on jatkuvassa liikkeessä ja uusien tulkintojen alaisena.

Runon puhuja kuvailee kokemiaan asioita päätyen lopputulokseen omasta tietämättömyydestään. Viimeisessä säkeistössä minäpuhujaa toteaa: ”All I know is / some days / should simply be. / Not to be remembered.” (H, 29). Runossa ilmenee puhujan itsereflektiivinen tietoisuus oman todistajuutensa mahdollisuuksista ja rajoista. Kirjallisuudentutkija Aleida Assmann kirjoittaa, että kun ajattelemme muistia, meidän täytyy aloittaa unohtamisesta. Kuten yksilön niin myös yhteisön kommunikaatiossa asioita täytyy unohtaa, jotta tilaa jää uusille tiedoille, haasteille ja ideoille, joiden avulla nykyhetki ja tulevaisuus voidaan kohdata. (Assmann 2010, 97.)

Tekstit, jotka esittävät sitä, miten yksilö tai yhteisö muistaa ja miten he rakentavat identiteettinsä muistojen perusteella, korostavat, että muistot ovat valikoivia ja niiden tulkinta kertoo mahdollisesti enemmän muistajan nykyisyydestään, hänen haluistaan ja kieltämisistään

kuin todellisista menneisyyden tapahtumista. Tämä pätee erityisesti kulttuurisiin muistoihin. (Neumann 2010, 333.) Teoksen ensimmäisessä runossa ”The Fire Glider” minäpuhujasta tiedostaa asemansa todistajana, joka ei kykene saavuttamaan perimmäistä totuutta:

My subject is the part wishing plays in
 the way villages are made
 to vanish, in the way I learned
 to separate memory from knowledge
 so one was volatile, one was not
 and how I started writing,
 burning light,
 building heat until all at once
 I was the fire glider
 ready to lay radiance down
 ready to decorate *it happened*
 with *it never did* (H, 4, kursivointi alkuperäinen).

Puhuja vertaa muistia haihtuvaksi ja tietoa ei. Muistin haihtuvuus ei kuitenkaan estä kirjoittamasta vaan se enemmänkin puskee runon puhujaa yhdistämään tietämisen ja epätietoisuuden yhteen. Metaforan keinoin puhuja samastaa itsensä tuliliitäjäksi (*fire glider*)⁸, josta syntyy lukijalle kuva arkailemattomasta henkilöstä, jolle mikään aihe ei ole liian haastava tai vaikea.

Villar-Argáiz kirjoittaa, että Bolandin teokset yleensä välittyvät selkeän eron kautta: toinen näistä tiloista on representaationaalinen (*representational*), eli historiaan liittyvä, joka on luonteeltaan narratiivista ja selitettävää. Toinen tila on kokeellinen (*experimental*), joka taas liitetään menneisyyteen, jonka kertominen ei ole yhtä selkeää. Sen voi todistaa tai kokea ajallisesti ainoastaan mielikuvituksen tai epäluotettavan muistin keinoin. (Villar-Argáiz 2021, 71.) Runosta ja koko runoteoksesta ilmenee Bolandin itsereflektiivinen tietoisuus kirjoittajan vapaudesta käyttää luovuutta kirjoittamisprosessissaan.

⁸ Sana ”*fire*” kääntyy suomen kieleen sanaksi ”tuli”. Sana ”*glider*” taas kääntyy joko sanaksi ”liidokki” tai sanaksi ”purjelentokone”. Sanojen yhdistäminen tuliliitäjäksi on oma käänös ja tulkinta runon sanomasta.

3 Muistamisen tasot

3.1 Yksilöllisen ja kulttuurisen muistin yhteen kietoutumat

The Historians -runoteoksessa runon puhujan muistamisen akti on yksilöllisen ja kulttuurisen tason risteämistä. Teos rakentuu runojen puhetilanteiden moniäänisyydestä ja minäpuhujan huomioista ja havainnoista, joiden taustalla voidaan tulkita olevan irlantilainen kulttuurihistoriallinen konteksti. Erllin käsitys muistamisen tasoista on yleisesti kulttuurisen muistitutkimuksen, ei kirjallisuudentutkimuksen, teoria, mutta sen hyödyntäminen tutkielmassani avaa yksilöllisen ja kulttuurisen muistin kytköksiä. Tutkielmani puitteissa Erllin mukainen yksilön muistamisen prosessi yhdistyy runon mimeettiseen puhujaan. Tulkitsen tämän yksilön jäsenneyksi, kirjoitetuksi muistamiseksi, jonka avulla teoksen muistia voidaan tulkita niin kansakunnan kuin myös kirjallisuuden muistina, joita runojen retorinen minä käsittelee.

Runossa ”Eviction” mimeettinen minä kertoo isoäitinsä häätöilmoituksesta: ”I linger over the page of the *Drogheda / Argus and Leinster Journal*, 1904, / knowing as I do that my attention has / no agency, none at all. Nor my rage.” (H, 15, kursivointi alkuperäinen). Runon puhuja viittaa sanomalehtileikkeeseen, josta ilmenee Bolandin isoäidin oikeudenkäynti.⁹ Runossa hyödynnetään arkistoista löytynyttä sanomalehteä, johon retorisen minän sanoma yhdistetään. Aleida Assmann (2010, 102) kirjoittaa, että ”the archive is the basis of what can be said in the future about the present when it will have become the past”. Yhdistämällä runonpuhujan henkilökohtaista kokemusta aineelliseen kulttuuriseen jäänteeseen Boland saa tuotua esiin Irlannin historian tapahtumia, joiden merkitys historiantutkimuksessa on jäänyt puutteelliseksi¹⁰, mutta jotka ovat osa kansakunnan muistia. Ajan kuluessa ja muistojen ylittäessä monia sukupolvia, kollektiiviset muistot, jotka ovat osa henkilön omaelämäkertaa, muuttuvat eläneistä (*lived*) muistoista kulttuurisiksi (*cultural*) muistoiksi. Siitä huolimatta, että henkilökohtaiset muistot muuntuvat ajan kuluessa vähemmän merkityksellisiksi, niiden

⁹ ”I have a newspaper cutting from the Drogheda Argus and Leinster Journal in 1904 in which my grandmother appears in court, a young woman of twenty-six with very small children, having come back from Dublin to find an eviction notice on her door. Her rent was a wretched amount, but she was still accused of being in arrears.” (Walsh & Boland 2019, 512).

¹⁰ ”A measure of the investment of women in the debate above described, is the impassioned characterisation of their discipline, made in 1989 at the height of this conflict, by historians Maria Luddy and Cliona Murphy: 'And what is history in Ireland? A narrative account of the doings of men, largely carried out by men, written by men and taught by men. What this statement suggests is that hostilities between Irish historians have been conducted on the back of the silence of women. This silence is a condition of women's position in Irish culture as 'symbolically central and materially peripheral'.” (Clutterbuck 2011).

asema perustan luomisessa pitkäkestoisille kollektiivisille ja kulttuurisille muistoille on merkittävä. (Hirst 2024, 89.) Runoteoksessa keskeistä onkin näiden elävien muistojen esiintuonti ja niiden käsittely osana kulttuurin muistia: ”The past and history have a complex relationship with one another, as Boland herself points out, and the divergence of lived experience from the narrative that records it is a significant preoccupation for the poet.” (Collins 2015, 33).

Unohtaminen on ominaista niin yksilölliselle kuin myös kulttuuriselle muistille. Siihen, mitä kulttuuri muistaa ja mitä se unohtaa, liittyy vahvasti kysymykset vallasta sekä valta-asemista ja siten sukupuolesta (Hirsch & Smith 2002, 6). Runossa ”Eviction” puhuja pohtii, mitä muistetaan ja mitä ei: ”A woman leaves a courtroom in tears. / A nation is rising to the light. / History notes the second not the first.” (H, 14). Puhujan henkilökohtainen raivon tunne kulminoituu tietoisuuteen siitä, että menneisyyden tapahtumien huomioiminen nykyhetkessä ei tarkoita sitä, että se päättyisi historiankirjoituksiin. Tässä ilmenee myös Aleida Asmanin ajatus passiivisesta unohtamisesta, kuten esimerkiksi kadottamisesta, hajottamisesta, piilottamisesta tai laiminlyönnistä. Esineitä, kuten tässä tapauksessa sanomalehtileikettä, ei tuhota aineellisesti, mutta ne katoavat huomion käytön tai arvostuksen ulkopuolelle. (Assmann 2010, 98.) Runoteokselle keskeistä on tällaisten unohdettujen tai sivuutettujen kokemusten esiintuonti muistamisen keinoin.

Runon ”Epithalamion” nimi tarkoittaa ”häälaulua, joka esitetään morsiamen makuuhuoneen ulkopuolella” (Tieteen termipankki 2026b). Runon nimen voidaan kuitenkin tulkita viittaavan englantilaiseen runoilijaan, Edmund Spenseriin, joka kirjoitti runon ”Epithalamion” tulevalle vaimolleen vuonna 1594¹¹. Tarkastelemalla runon sisältöä paljastuu yhteys kyseiseen runoilijaan: ”A migrant poem / that became our neighbour: / every rhyme of it, / every steep incline / of syntax / rooted in colony” (H, 5). Sana ”siirtokunta” (*colony*) on selkeä viittaus Irlannin historiaan kolonisoituna maana osana brittiläistä imperiumia. Tutkijat ovat osoittaneet, että Spenserin työ oli pohjimmiltaan mukana englantilaisessa siirtomaaprojektissa¹² (Warley 2002, 567). Noin vuonna 1594 Spenser kirjoitti teoksen *A View of the Present State of Ireland*, joka on kuvaus siitä, miten Englannin horjuva ylivalta Irlannissa voitaisiin turvata sekä sotilaallisin keinoin että hallinnollisin uudistuksin (Rhodes 2025, 1202). Tämä ei kuitenkaan poissulje sitä, että hän eli elämänsä näiden kahden saaren

¹¹ Runo julkaistiin vuonna 1595.

¹² Ks. Trevor Cook 2024 ja Courtney Druzak 2019.

välillä ja hänen epämääräiset sekä päättäväiset näkemyksensä Irlannista polveutuivat molempien monimutkaisesti limittyneistä historioista. (Warley 2002, 567.) Tässä ilmenee kirjallisuuden muisti, joka Renata Lachmanin mukaan on sen intertekstuaalisuudessa (Erl 2010, 5). Bolandin viittaukset kirjallisuuden historiaan¹³, jotka ovat osana kulttuurisen muistin muotoutumisissa, avaavat teoksen historiallisia ja kulttuurisia kytköksiä.

Birgit Neumann (2010, 341) määrittelee, että: ”Memory poetry is characterized by a pronounced heteroreferentiality and thus spurs a fictitious collective audience to recall fateful events of the shared past”. Runojen minäpuhujia osoittaa puheensa useasti koskemaan joukkoa, ”meitä”, joita käsiteltävissä oleva asia koskee. Apostrofin keinoin hän kääntyy tähän kuviteltuun kollektiiviseen yleisöön, jotka ovat osa kyseistä kulttuurista yhteisöä. Runon ”Epithalamion” viimeisissä säkeissä, runon puhuja kääntää katseensa englantilaisesta runoilijasta irlantilaiseen kulttuuriseen kollektiiviin: ”All we know is / the winds that blew in from / our stolen ocean / brought salt. / They provided the wounds.” (H, 6). Runo rinnastaa Spenserin edustamat kannat irlantilaisen kansan tietoisuuteen oman maansa kivuliaasta historiasta. ”Siirtolaisrunoilija” kuvastaa brittiläisen kolonialismin jättämiä jälkiä, jotka yhä tänä päivänä vaikuttavat Irlannin maahan ja sen kansaan.

Teoksessa on esillä pohdinta siitä, kuka saa kertoa ja määrittää jaetun menneisyyden. Se on nähtävissä muun muassa, kun runon puhuja kehottaa poissaolevaa henkilöä sanomaan sanan historia (*history*) uudelleen runon ”The Historians” neljännessä säkeistössä:

Now say the word again. Summon
our island: a story that needed to be told—
the patriots still bleeding in the lithographs
when we were born. Those who wrote that story
labored to own it. (H, 16).

Säkeistöstä ilmenee ajatus, että näillä patriooteilla, jotka taistelivat vapaan Irlannin puolesta, on oikeus kertoa heidän tarinansa. Sanomalla sanan historia ja kutsumalla saaren, runon puhuja osoittaa lukijan katseen niihin menneisyyksiin, jotka eivät päätyneet historiankirjoituksiin. Runon viides säkeistö jatkuu:

¹³ Ks. ”For a Poet Who Died Young” (H, 21), ”Plato” (H,23), ”Virgil” (H, 54–55).

But these are women we loved.

Record-keepers with a different task.

To stop memory becoming history.

To stop words healing what should not be healed. (H, 17)

Säkeistössä on nähtävillä selkeä ajatus, että Irlannin naisväestöllä, jolla on ollut merkittävä vaikutus maan itsenäisyystaisteluissa, on oikeus tehdä oma tarinansa ja olla mukana määrittämässä sitä, mitkä asiat ja tiedot jäävät tulevien sukupolvien tietoon. Sosiaalishistorian professori Caitríona Beaumont kirjoittaa, että pieni, mutta vaikutusvaltainen määrä naisia osallistui kansallismieliseen taisteluun sekä yksilöinä että republikaanien naisjärjestöjen jäsenenä (1999, 96). Vaikka Irlannin uuden vapaavaltion johtajat tunnustivat naisten suorittaman työn ja siihen liittyvät uhraukset, silti naisten paikka julkisessa elämässä 1920-luvulla ei ollut perusajatus:

In spite of such recognition of women's role in the nationalist struggle and the apparent assurance of political, social and economic equality in the new Irish state, there were those who voiced disapproval of the participation of women in armed conflict and public life. (Beaumont 1999, 96.)

Runo tuo esiin niitä kokemuksia, joita nykyisyydestä ei voi saavuttaa, mutta joiden merkitys kulttuuriin on merkittävä. Se, mitä tiedämme menneisyydestä ja siten ymmärryksemme nykyisyydestä, muotoutuu äänistä, jotka puhuvat meille historiasta. Ne määrittävät tilat, joissa todistajia ja todistuksia voidaan kuulla tai jättää huomiotta. (Hirsch & Smith 2002, 12.)

Runoteos tuo esiin niitä ääniä menneisyydestä, joita on omana aikanaan sivuutettu, mutta joiden esiintuonti on nykyhetkessä tärkeää.

3.2 Muistamisen ajallinen ulottuvuus

Tässä luvussa keskityn muistamisen ajalliseen ulottuvuuteen. *The Historians* -runoteokselle menneisyyden ja historian muistaminen on keskeistä. Kuitenkin on huomioitava myös, se, että teos ei ainoastaan suuntaa muistamisen aktia menneisyyteen, vaan tämän lisäksi kääntää katseensa myös tulevaisuuteen. Runoteoksen neljäs osio ”Our Past Will Become the Future of

Other Women (H, 61–67) sisältää yhden runon¹⁴. Runon nimi viittaa ajan moninaisuuteen, jossa menneen ja tulevan vaikutus toisiinsa on molemmin suuntainen. Birgit Neumann (2010, 336) toteaa, että menneisyyden ja nykyisyyden tasot sekoittuvat toisiinsa moninaisilla ja monimutkaisilla tavoilla.

”Events that took place in the past are recollected only later, i.e., in the present, and are represented as the memories experienced by a narrator or a figure” (Neumann 2010, 335–336). Kertoja tai kertova hahmo, tässä tapauksessa runon puhuja, on se toimija, joka representoi menneisyyttä oman kokemuksen kautta. Bolandin teoksissa itsen ja muiden monimutkainen suhde korostaa samanaikaisesti samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia, joita yksittäinen subjekti, joka sijaitsee tietyssä ajassa, voi käsittää. Se samalla luo tärkeän läheisyyden tunteen menneisiin sukupolviin ja sitoutumisen siihen, että heitä ymmärretään ja edustetaan huolella. (Collins 2015, 33.)

Runossa ”Statue 2016” näkyy ajan moninaisuuden ja monipuolisuuden dynamiikka. Runon puhuja kertoo Constance Markieviczista ja hänen kunniaksensa pystytetystä patsaasta¹⁵. Markievicz on ensimmäinen nainen, joka valittiin Yhdistyneen kuningaskunnan alahuoneeseen. Hän voitti paikkansa ollessaan vankilassa. (Kenney 2017, 1305.) Runon neljännessä, viidennessä ja kuudennessa säkeistössä runon puhuja kertoo kyseisestä patsaasta. Hän kiinnittää huomion ajan pysähtyneisyyteen ja siihen, että todelliset muistot Markieviczista ovat saavuttamattomissa:

That reason and faith are at odds
(and will always be) I accept.
Also that this season cannot matter now
to the woman raised above me on a plinth.

A scalding alloy of tin and copper once
rinsed everything out of her head.

¹⁴ ”This poem was commissioned by the Permanent Mission of Ireland to the United Nations and the Royal Irish Academy to mark the centenary of Irish Women exercising their right to vote in 1918” (H, 61, kursivointi alkuperäinen).

¹⁵ Constance Markieviczin kunniaksi pystytetty patsas sijaitsee Dublinissa keskellä St. Stephen’s Green -puistoa (Oifig na nOibreacha Poiblí – Office of Public Works 2026, <<https://www.ststephensgreenpark.ie/exhibition/>>).

Molten bronze poured away her name

and whatever else of memory

might have been there, even

the apple blossoms of her native Magherlow: (H, 49–50)

Runon puhuja tuo esiin Markieviczin eletyn elämän merkityksen eikä keskity hänen patsaansa symboliseen arvoon. Tällainen muistaminen ja menneisyyden subjektin asemaan asettautuminen haastaa perinteisen käsityksen historiasta. Runossa ilmenee, että tämän eletyn elämän saavuttaminen on haastavaa, jopa mahdotonta. Viimeisissä säkeissä ilmenee puhujan vastahakoisuus kohti ajatusta historian ajallisesta pysähtymisestä:

all of it flensed off to make this fixed look.

To make it seem set. To make it look necessary.

I will never be convinced. (H, 50)

Patsas kuvastaa ajallista pysähtymistä ja se etäännyttää menneisyyden tapahtumien ja nykyhetken väliä. Se on tiettyyn aikaan ja paikkaan pysäytetty kuva historiasta, jota runon puhuja ei hyväksy.

Runon ”Our Past Will Become the Future of Other Women” ensimmäisissä säkeissä runon puhuja puhuttelee menneisyyden naisia: ”Show me your hand. I see our past, / Your palm roughened by heat, by frost. / By pulling a crop out of the earth / By lifting a cauldron off the hearth.” (H, 63). Boland luo asetelman, jossa ajallista etäisyyttä menneisyyteen ei ole. Runon puhujan on mahdollista tavoittaa menneisyyden naishenkilöt, sillä kaunokirjallisuus, tässä tapauksessa runous, ei ole riippuvainen historiallisen ajan kronologisuudesta. Villar-Argáiz kirjoittaa, että historiallinen aika on kronologista, yksisuuntaista, peruuttamatonta ja joustamattoman lineaarista. Sen sijaan menneisyyden ajallinen tietoisuus, joka rakentuu muistin ja muistamisen arvaamattomasta maailmasta, tulkitsee sitä eri tavalla haastaen avoimesti perinteiset historialliset ajattelutavat. (Villar-Argáiz 2021, 79.)

Runon kuudennessa ja seitsemännessä säkeessä puhuja listaa kuusitoista suffragettia, jotka edistivät yleisen äänioikeuden saamista Irlannissa 1910-luvulla. Puhuja sanoo: ”They vote in the shadow of their past. / They vote in the light of what will be.” (H, 65). Säkeistä ilmenee tulevaisuuteen suunnatun katseen tärkeys. Muisti ei ainoastaan koske menneisyyttä, vaan

runon puhuja on tietoinen niistä vaikutuksista, joita menneisyydellä on nykyisyyteen ja nykyisyydellä tulevaisuuteen. Teoksessa on myös esillä pohdinta tulevaisuuden mahdollisuuksista ymmärtää menneisyyden tapahtumia. Runon ”Two waters” viimeisessä säkeistöissä puhuja reflektoi tätä ajatusta: ”As if the sea / could remember it. / Or the future be able to recite it.” (H, 46). Säkeistössä tulee esiin myös nykyisyyden kyky hahmottaa menneisyyttä. Muistamisen monimutkaiset dynamiikat vaikuttavat joka suuntaan ja teoksen puhuja on tietoinen muistamisen häilyvyydestä.

4 Lopuksi

Olen tutkielmassani tarkastellut runoteoksen muistamisen tapoja ja tasoja. Birgit Neumann kirjoittaa: ”Due to their specific metrics and often rhymes, poems are particularly apt to affect and shape cultural memory” (2010, 341–342). Kuten olen osoittanut, runojen puhetilanteiden moniäänisyys on yksi keinoista, joilla Boland pystyy samanaikaisesti käsitellä niin yksilöllisen subjektin muistamista kuin myös kulttuurisen kollektiivin muistamista. Runojen minäpuhujan yksilöllinen näkökulma laajenee, kun hän kääntää katseensa useasti joukkoon, ominaisuuteen, paikkaan tai kuolleeseen henkilöön. Runojen puhujan itsetietoinen reflektiivisyys valottaa hänen todistajan asemaansa ja se ilmenee teoksessa kysymyksin, pohdinnoin ja vertauksin. Tämän lisäksi teoksen intertekstuaaliset ja kulttuurihistorialliset viittaukset toimivat keinoina, jotka paljastavat kulttuurisen muistin kytköksiä. Runon puhuja osoittaa tietoisuutta omasta kulttuurihistoriallisesta perinnöstään sekä omasta paikastaan sen sisällä.

Olen tarkastellut, miten muistamiseen vaikuttavat ajalliset ulottuvuudet ovat teoksessa esillä menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden kytköksissä. Muistamisen ajallinen ulottuvuus ei ole samalla tavalla kronologinen, kuten historiallisen ajan jatkumo. Muistamisen keinoin Bolandin teos luo käsityksen oman kansan, Irlannin, menneisyydestä, joka ei romantisoi sitä, vaan tarkastelee menneisyyttä kriittisesti, mutta samalla empaattisesti. Teoksen tematiikassa on vahvasti esillä pohdinta siitä, mitkä asiat jäävät kulttuurin muistiin. Bolandin runoteos tuo esiin niin Irlannin naisten menneisyyttä kuin myös nationalismin ja itsenäisyystaistelun historiaa, mutta ei samaista niitä kahta. Kuten Boland kirjoittaa: “The tendency to fuse the national and the feminine, to make the image of the woman the pretext of a romantic nationalism – these have been the weaknesses of Irish poetry.” (Boland, 1990, 38).

The Historians -runoteos tuo esiin naisten elettyjä elämiä, joita on laiminlyöty tai jätetty huomiotta. Symbolinen merkitys, jossa Irlanti maana hahmotetaan naisena, ei ole todellisuudessa edistänyt naisten asemaa kyseisessä kulttuurissa. Teoksessa esiintyvät kulttuurisen muistin monimutkaiset dynamiikat, jotka tuovat esiin näitä menneisyyksiä, ovat osa kansan perintöä ja niiden käsittely on tärkeää, sillä kirjallisuus samanaikaisesti niin käsittelee kulttuurista muistia, että ottaa osaa sen merkityksenantoon.

Lähteet

Primäärilähde

Boland, Eavan 2020. *The Historians: Poems* (=H). Manchester: Carcanet.

Sekundaarilähteet

Allen Randolph, Jody 2014: Eavan Boland. New York: The Rowman & Littlefield Publishing Group.

Assmann, Aleida 2010: Canon and Archive. – Astrid Erll, Ansgar Nünning & Sara B. Young (toim.), *A Companion to Cultural Memory Studies*. Berliini, New York: De Gruyter, 97–107.

Balzano, Wanda 1996: Irishness - Feminist and Post-Colonial – Lidia Curti & Iain Chambers (toim.), *The Post-Colonial Question: Common Skies, Divided Horizons*. New York: Routledge, 92–98. <https://doi.org/10.4324/9780203138328-9>.

Beaumont, Caitríona 1999: Gender, Citizenship and the State in Ireland, 1922–1990. – Scott Brewster, Fiona Becket, David Alderson & Virginia Crossman (toim.), *Ireland in Proximity: History, Gender and Space*. Lontoo: Routledge, 94–108.

Boland, Eavan, 1990: ”Outside History.” *The American Poetry Review*. Vol. 19 (2), 32–38.

Brewster, Scott et. al. 1999: Introduction – Scott Brewster, Virginia Crossman, Fiona Becket & David Alderson (toim.), *Ireland in Proximity: History, Gender and Space*. Lontoo: Routledge, 1–6.

Chang, T. C. 2016: ” Irish poetic tradition: Eavan Boland’s feminist poetics.” *Neohelicon (Budapest)*, 43(2), 591–601.

Clutterbuck, Catriona, 2021: ”Bodily Vulnerability and the Ethics of Representing Woman and Nation in the Poetry of Eavan Boland.” *ABEI Journal*. Vol. 23 (2), 133–146.

Clutterbuck, Catriona 2011: The Irish history wars and Irish women’s poetry: Eiléan Ní Chuilleanáin and Eavan Boland. – Jane Dowson (toim.), *The Cambridge Companion to Twentieth-Century British and Irish Women’s Poetry*. Cambridge: Cambridge University Press, 97–118. <https://doi.org/10.1017/CCOL9780521197854>.

Clutterbuck, Catriona 2005: ”Eavan Boland and the Politics of Authority in Irish Poetry.” *The Yearbook of English Studies*. Vol. 35, 72–90.

Collins, Lucy 2015: Lost Lands: The Creation of Memory in the Poetry of Eavan Boland – *Contemporary Irish Women Poets: Memory and Estrangement*, Liverpool: Liverpool University Press, 23–48.

- Cook, Trevor 2024: "Othering Anger: Spenser's Stoic Colonialism." *The Comparatist*, Vol. 48 (1), 20–35.
- Cory, Abbie L. 2014: "'This is a stitch': Gender, Class, and Colony in the Poetry of Eavan Boland." *Women's Studies*, Vol. 43 (7), 960–978.
- Druzak, Courtney 2019: "'Scattered All to Nought': Feminine Waters, Irish Sources, and Colonialism in Edmund Spenser's River Mulla." *English (London)*, Vol. 68 (262), 213–234.
- Erll, Astrid 2010: *Cultural Memory Studies: An Introduction*. – Astrid Erll, Ansgar Nünning & Sara B. Young (toim.), *A Companion to Cultural Memory Studies*. Berliini, New York: De Gruyter, 1–15.
- Hirsch, Marianne & Smith, Valerie 2002: "Feminism and Cultural Memory: An Introduction." *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, Vol. 28 (1), 1–19.
- Hirst, William 2024: Flashbulb Memories as Sites for Collective Memories – Astrid Erll, Susanne Knittel & Jenny Wüstenberg (toim.), *Dynamics, Mediation, Mobilization: Doing Memory Studies With Ann Rigney*. Berliini, Boston: De Gruyter, 85–89.
- Jytälä, Riitta 2024: Kulttuurinen muistitutkimus – Hanna Meretoja, Aino Mäkikalli, et. al. (toim.) *Lähestymistapoja kirjallisuuteen*. Helsinki: SKS, 398–405.
- Kenney, Padraic 2017: "Lauren Arrington. Revolutionary Lives: Constance and Casimir Markievicz" [arvostelu]. *The American Historical Review*, Vol. 122 (4), 1304–1305.
- Leerssen, Joep 2024: The Nation Facing Its Memories – Astrid Erll, Susanne Knittel & Jenny Wüstenberg (toim.), *Dynamics, Mediation, Mobilization: Doing Memory Studies With Ann Rigney*. Berliini, Boston: De Gruyter. 41–46.
- Lehikoinen, Tiina 2007: Runo puheena ja runon puhujat – Siru Kainulainen, Kaisu Kesonen & Karoliina Lummaa (toim.), *Lentävä Hevonen: Välineitä runoanalyysiin*, Tampere: Vastapaino, 213–237.
- Neumann, Birgit 2010: The literary representation of memory – Astrid Erll, Ansgar Nünning & Sara B. Young (toim.), *A Companion to Cultural Memory Studies*. Berliini, New York: De Gruyter, 333–343.
- Oifig na nOibreacha Poiblí – Office of Public Works 2026 (2016): "1916 Exhibition" [verkkosivu] <<https://www.ststephensgreenpark.ie/exhibition/>>. Haettu 12.2.2026.
- Rhodes, William 2025: "Writing Colonial Resource Landscapes: Ecologies of Work, War, and Race in *A Wiew of the Present State of Ireland* (1596) and *Milicia y descripción de las Indias* (1599)." *Renaissance Quarterly*, Vol. 78 (4), 1202–1230.

- Tamm, Marek 2013: "History, memory and mnemohistory: new trends in collective memory studies." *Ajalooline Ajakiri (1998)*. (1), 111–133.
- Tieteen termipankki. 2026a. Kirjallisuudentutkimus: "apostrofi" [verkkosivu] <<https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kirjallisuudentutkimus:apostrofi>>. Haettu 28.1.2026.
- Tieteen termipankki. 2026b. Kirjallisuudentutkimus: "epithalamion" [verkkosivu] <<https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kirjallisuudentutkimus:epithalamion>>. Haettu 4.2.2026.
- Villar-Argáiz, Pilar 2021: "Past, Secrecy and Absence in Eavan Boland's *The Historians*." *ABEI Journal*, Vol. 23 (2), 69–87.
- Walsh, William & Boland, Eavan 2019: "'Shadows in the Story': An Interview with Eavan Boland." *The Georgia Review*, Vol. 73 (3), 501–517.
- Warley, Christopher 2002: "'So Plenty Makes Me Poore': Ireland, Capitalism, and Class in Spenser's Amoretti and Epithalamion." *ELH*, Vol. 69 (3), 567–598.